

Опис
вибіркового блоку навчальних дисциплін «Конституційне право»
освітньо-наукової програми «Право» для здобувачів освітнього рівня
«Магістр» за спеціальністю 081 «Право» денної форми навчання

Вибірковий блок «Конституційне право» освітньої програми «Право» для здобувачів освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 081 «Право» денної форми навчання складається з навчальних дисциплін:

1. Основи вчення про конституцію
2. Муніципальне право
3. Правова охорона конституції
4. Сучасний український конституціоналізм: проблеми теорії та практики
5. Теоретичні проблеми конституційного права
6. Конституційно-правовий статус політичних партій і громадських організацій в Україні
7. Конституційна реформа
8. Вищі органи сучасної держави
9. Конституційні системи країн світу
10. Конституційна відповідальність
11. Правові питання інтеграційних процесів в Європі
12. Виборче референдне право

Відповідно до опису освітньо-наукової програми «Право» викладання зазначених навчальних дисциплін забезпечує досягнення здобувачами освіти програмних результатів навчання, що визначені Стандартом вищої освіти за спеціальністю 081 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України № 643 від 20 липня 2022 р. Викладання зазначених навчальних дисциплін зорієнтовано на формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань щодо сучасного конституціоналізму та розвиток практичних фахових навичок для здійснення конституційної правотворчої та правозастосовної діяльності.

Результатами поглибленого вивчення здобувачами освіти вибіркового блоку навчальних дисциплін мають стати:

- комплексні доктринальні знання про конституційний розвиток України з врахуванням таких чинників як захист державного суверенітету України і територіальної цілісності від зовнішньої агресії, євроінтеграційні й євроатлантичні прагнення України;

- вміння оцінювати природу та характер конституційних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх конституційно-правового регулювання;

- вміння співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з конституційними цінностями, принципами та професійними етичними стандартами;

- уміння проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з конституційного розвитку України з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження;

- уміння здійснювати презентацію свого дослідження з питань конституційно-правових процесів в Україні та Конституції України як фундамента правових реформ, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки;

- вміння вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) з питань конституціоналізму - усно і письмово;

- уміння обґрунтовано формулювати свою правову позицію з конституційно-правових питань, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи;

- вміння дискутувати зі складних конституційно-правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання;

- вміння оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень, при здійсненні конституційної правотворчої та правозастосовної діяльності;

- уміння генерувати нові ідеї з конституційного розвитку України та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг;

- уміння аналізувати взаємовплив конституційного і міжнародного права, взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних конституційних доктрин, цінностей та принципів функціонування права;

- уміння використовувати передові знання і методики у процесі конституційної правотворчої і правозастосовної діяльності;

- уміння проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів конституційного права різних держав, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу;

- уміння аналізувати та оцінювати практику застосування окремих конституційно-правових інститутів;

- уміння обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях конституційної правозастосовної діяльності.

Досягнення здобувачами освіти цих та інших результатів навчання забезпечує дотримання ними у майбутній фаховій діяльності стандартів правничої професії, міжнародних стандартів прав людини та принципу верховенства права.

Отримані знання та навички формують у здобувачів освіти *компетентності, що відповідають сучасним потребам ринку праці, суспільства і держави, а саме:*

- практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів, що здійснюють конституційну правотворчу та правозастосовну діяльність;

- брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, рішень Конституційного Суду України, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на політичні та інші найважливіші суспільні відносини України, зміст яких полягає в утвердженні та гарантуванні конституційних прав і свобод, реалізації публічної влади в Українським народом, Українською державою та територіальними громадами, а також забезпеченні взаємодії громадянського суспільства з державою на паритетних засадах;

- інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі конституційної правотворчої та правозастосовної діяльності;

- визначати актуальну практичну чи наукову проблему конституційного розвитку, планувати і виконувати конституційно-правові дослідження на її вирішення, обирати релевантні методологію та джерела;

- брати продуктивну участь у виконанні теоретичних та прикладних досліджень у галузі конституційного права;

- розробляти і викладати спеціальні дисципліни у закладах освіти, застосовувати сучасні освітні технології та методики.

Забезпечення досягнення результатів навчання, визначених за навчальними дисциплінами вибіркового блоку відбувається завдяки:

- студентоцентрованому підходу;

- викладанню навчальних дисциплін вибіркового блоку «Конституційне право» кваліфікованими фахівцями, в тому числі у формі авторських курсів;

- оновленню викладачами змісту робочих навчальних програм дисциплін на основі наукових досягнень і сучасних практик у галузі конституційного права;

- застосуванню методів навчання і викладання, що базуються на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації,

проведення наукових досліджень з питань конституціоналізму і використання їх результатів;

- залучення здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності в сфері конституційного права;
- проведенню майстер-класів із запрошенням фахівців-практиків в сфері конституційного права;
- використання в освітньому процесі різних форм проведення занять та інтерактивних методів навчання, новітніх інформаційних технологій;
- індивідуальному консультуванню здобувачів вищої освіти та високого рівня організації їх самостійної роботи;
- отриманню практичного досвіду під час проходження практики.

Навчальні дисципліни вибіркового блоку

Основи вчення про конституцію. В межах курсу конституція вивчається як визначальний чинник сучасного політичного і правового життя в державі, доводиться її висока соціальна цінність. З цією метою досліджуються питання історії і суспільно-політичних умов прийняття актів конституційного характеру, а також їх політико-правові і світоглядно-ідеологічні наслідки. Оволодіння студентами питань, що складають зміст навчальної дисципліни, обумовлений необхідністю не лише вироблення теоретичних уявлень, але і напрацювання знань про практичну складову конституційного процесу у сучасних національних правових системах.

Муніципальне право. Комплексно розглядаються питання конституційно-правового регулювання місцевого самоврядування в Україні і зарубіжних державах. Конституціоналізація європейської цивілізаційної ідентичності України, тісні і тривалі відносини України з членами європейської та євроатлантичної спільнот, пояснює перевагу у застосуванні порівняльного правового аналізу у вивченні інституту місцевого самоврядування на користь держав-учасниць ЄС. Узагальнення та систематизація вітчизняного та зарубіжного наукового і практичного досвіду впровадження моделей місцевого самоврядування здійснюються з урахуванням національної реформи місцевого самоврядування та територіальної організації публічної влади на засадах децентралізації.

Правова охорона конституції. Досліджуються теоретичні і практичні питання, пов'язані з охороною конституції в Україні та зарубіжних країнах. Положення законодавства України щодо засобів (гарантій) охорони конституції розглядаються у порівнянні з відповідними положеннями національних законодавств зарубіжних, переважно європейських, країн. Досліджуються генеза, поняття охорони конституції, чинники, якими

обумовлюється ефективність системи охорони конституції, аналізується роль і значення як суб'єктів охорони Конституції України, так і аналогічних суб'єктів охорони конституцій у зарубіжних країнах. На основі сучасних досягнень теоретико-правової науки, новітніх результатів науки конституційного права, практики реалізації норм конституції в Україні та зарубіжних країнах, проведення порівняльного конституційно-правового аналізу, виявлення тенденцій сучасних конституційних процесів формуються знання, спрямовані на пізнання правового регулювання інституційно-організаційних засобів та заходів (гарантій) охорони Конституції України. Процес вивчення питань, що складають зміст навчальної дисципліни, обумовлений необхідністю вироблення уявлень про оптимізацію та підвищення ефективності функціонування механізму правової охорони конституції в національній правовій системі.

Сучасний український конституціоналізм: проблеми теорії та практики. Спеціальний курс має на меті допомогти студентам краще уявити сутність та зміст конституції як феномена політичної та правової культури Європи, а також явища «конституціоналізму». Досліджуються джерела (витоки) конституціоналізму, його утвердження в Українській державі, сутність і характерні ознаки конституціоналізму після проголошення/відновлення державної незалежності України, практика реалізації конституційно-правових положень (приписів) в Україні після їх прийняття 28 червня 1996 року та за наслідками подальшого конституційного процесу в Україні, а також питання перспектив утвердження та можливих шляхів розвитку українського конституціоналізму.

Теоретичні проблеми конституційного права. Навчальна дисципліна розширює і поглиблює знання актуальних проблем українського конституціоналізму та науки конституційного права. Вона розвиває уявлення про методологічні засади сучасного конституційного права, сприяє переосмисленню його здобутків і сприйняттю загальноєвропейських тенденцій конституціоналізму. Серед її пріоритетних напрямів такі: конституційно-правові норми (відносини, інститути), джерела галузі та науки конституційного права, колізії та державно-правові конфлікти в конституційному праві, конституційний розвиток сучасних держав, конституційні цінності, конституційні принципи, конституційно-правовий статус особи, конституційно-правові засади взаємодії держави і громадянського суспільства, конституційне оформлення, зміст і зміна форм правління, юридична відповідальність у конституційному праві, конституційно-правовий статус політичних партій і громадських організацій, конституційно-правові основи взаємовідносин держави та релігійних організацій, конституційні режими воєнного та/або надзвичайного стану,

умови їх запровадження та припинення, форми безпосередньої демократії та їх конституційно-правове унормування, сучасний парламентаризм, інститут президентства та конституційний статус органів при президентові, виконавча влада та система її органів, конституційний контроль і його види, конституційне закріплення основ судової влади, конституційне правосуддя, конституційне регулювання адміністративно-територіального устрою, порівняльне конституційне право та ін.

Конституційно-правовий статус політичних партій і громадських організацій в Україні. Навчальна дисципліна складається з двох блоків. Перший присвячено розгляду питань поняття, походження, сутності, функцій, типології, класифікації політичних партій та інших питань конституційно-правового регулювання їх статусу в Україні та зарубіжних державах. У другому блоці аналізуються інші правові форми реалізації конституційного права на об'єднання і їх зміст. З цією метою вивчаються передумови і наслідки реалізації побудованого на демократичних принципах конституційно-правового регулювання утворення і діяльності громадських організацій в Україні. Їх вивчення поглиблюється порівняльно-правовим аналізом відповідного зарубіжного досвіду.

Конституційна реформа. Метою спеціального курсу є поширення знань про мету та способи реалізації конституційної реформи в Україні. Визначення основних етапів конституційного процесу в Україні супроводжується деталізованим аналізом розвитку відповідної законодавчої бази та її порівнянням з напрацюваннями зарубіжних держав. За результатами вивчення цих питань студенти мають презентувати рекомендації щодо доцільності проведення конституційної реформи в Україні, яка не суперечила б чинному конституційному порядку.

Вищі органи сучасної держави. Курс присвячено вивченню засад функціонування державних інституцій в умовах різних практик і традицій. Його центральна частина зосереджена на аналізі питань конституційно-правового змісту принципу демократичного врядування, також аналізуються чинники становлення демократії в Україні та перспективи її розвитку, конституційні засоби забезпечення демократичних засад при формуванні та у процесі діяльності органів законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні. Теоретичні і практичні питання курсу досліджуються з урахуванням досвіду зарубіжних держав.

Конституційні системи країн світу. Навчальна дисципліна націлена на отримання теоретичних і практичних знань з таких питань, як становлення та розвиток конституцій, правовий статус особи, форми правління і територіально-політичного устрою, правового статусу вищих органів державної влади і місцевого самоврядування в державах різних правових

систем. Засвоєння курсу формує професійні навички орієнтації в державно-правовому законодавстві зарубіжних країн.

Конституційна відповідальність. Питання комплексного і системного характеру ознак конституційно-правової відповідальності розглядаються у взаємозв'язку з концепціями юридичної відповідальності як виду правовідносин. Визначається місце конституційної відповідальності в системі юридичної відповідальності, вивчаються її історичні аспекти, ознаки, функції, співвідношення з іншими видами юридичної відповідальності, критерії її класифікації та види, практичні питання реалізації в Україні. В межах навчальної дисципліни студенти мають можливість розширити знання про склад та види конституційного правопорушення (деліктів) та здійснити детальний аналіз особливостей елементної бази складу з використанням конкретних практичних кейсів. Теоретичні і практичні питання усіх тем навчальної дисципліни досліджуються з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

Правові питання інтеграційних процесів в Європі. В межах навчального курсу інтеграційні процеси в Європі та правові засоби впливу на них вивчаються під кутом зору трансформації цілей, завдань, форм, методів, способів, засобів і результатів реалізації процесів міждержавних об'єднань. Студенти мають чудову нагоду не лише вивчати питання поглиблення, розширення інтеграційного процесу та прояву конкретних регресивних тенденцій, але також за результатами їх вивчення запропонувати власну модель механізмів гарантування національної безпеки України, що обумовлено, по-перше, необхідністю врегулювання питань зовнішнього та внутрішнього безпекового середовища України за наслідками російської збройної агресії проти України, по-друге, закріпленням в Основному Законі держави незворотності цивілізаційного вибору України, уособленням якого є європейська та євроатлантична інтеграція України, по-третє, сучасними інтеграційними процесами в Європі.

Виборче референдне право. Курс формує знання та професійні навички орієнтації з питань сутності і змісту виборчого і референдного права України. В його межах вивчаються проблеми загальної теорії виборчого і референдного права, а також питання історії, функцій, видів, організації та проведення виборів і референдумів, їх співвідношення з іншими формами прямого народовладдя.